NIEUWSBRIEF

26e JAARGANG NR.3, SEPTEMBER 2008 – ISSN 1384-9034

Historische Kring Kesteren en Omstreken
Arend Datema Instituut

Andelst - Avezaath - Dodewaard - Driel - Echteld - Eck en Wiel - Hemmen Herveld - Heteren - Ingen - Kesteren - Lienden - Maurik - Ochten - Ommeren Opheusden - Randwijk - Ravenswaaij - Rijswijk - Valburg - IJzendoorn Zetten - Zoelen

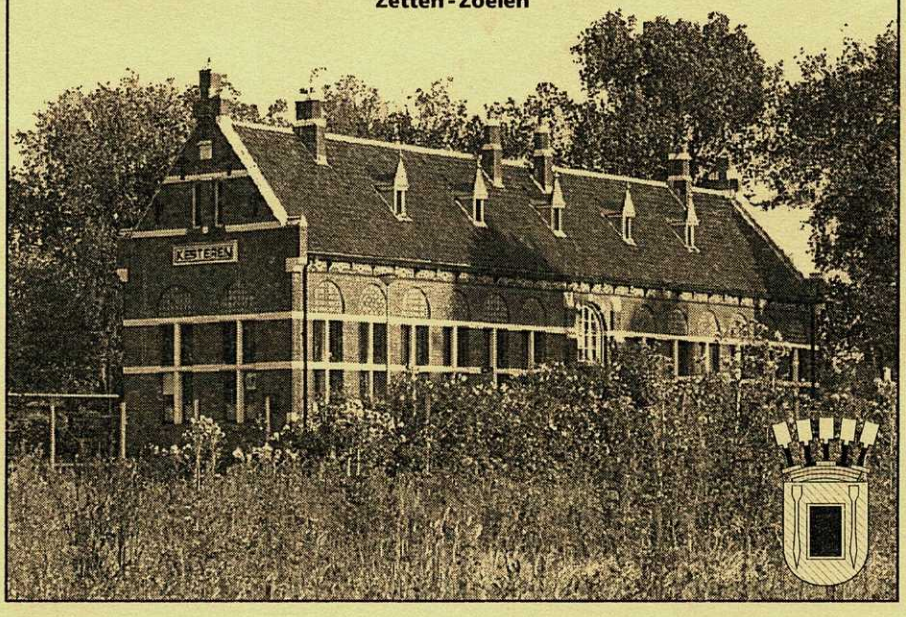

Historische Kring Kesteren en Omstreken

Bestuurssamenstelling

Voorzitter: F. Schuurman
Mauritslaan 10
6669 AX Dodewaard (0488) 413031
folkertschuurman@orange.nl

Secretaris: D.J. Honders-Schuurman
Mauritslaan 10
6669 AX Dodewaard (0488) 413031
jokehonders@orange.nl

2e Secretaris: J.W. van den Bosch
Kempkeslaan 1
4043 LT Opheusden (0488) 441721

Penningmeester: H.C. Moorrees
Narcissenstraat 8
6666 BA Heteren (026) 472 21 63
henkmoorrees@hetnet.nl

2e Penningmeester: H.J. Gerritsen
Kastanjelaan 11
6666 AB Heteren (026) 472 24 52
h.j.gerritsen@freeler.nl

Leden:
Chr. de Bont Molenstraat 33
3911 KK Rhenen (0317) 61 37 26
chris.debont@wur.nl

J. van den Hatert
Stationsweg 7
4054 HA Echteld (0344) 64 13 11

Secretariaat Werkgroep Zetten:
Wim B. van der Horst
Noordhoeksestraat 4
6665 LE Driel (026) 474 29 32
wb.vanderhorst@pn.nl

Stichting Arend Datema Instituut

Bestuurssamenstelling

Voorzitter/directeur:
F.F.J. Nieuwenhof • De Ganzenhof 33 • 4061 BM Ophemert (06) 10 71 09 90
f.f.j.nieuwenhof@freeler.nl

Secretaris: D.J. Honders-Schuurman
Mauritslaan 10
6669 AX Dodewaard (0488) 413031
jokehonders@orange.nl

Penningmeester: R. Martens
Schenkhofstraat 2A
4041 CA Kesteren (0488) 481896
ranmartens@planet.nl

© Historische Kring Kesteren en Omstreken
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Kring Kesteren en Omstreken.

Colofon

Nieuwsbrief
Gezamenlijke uitgave van de
Historische Kring Kesteren
en Omstreken en het
Arend Datema Instituut

Redactie:
D. J. Honders, J. van Ingen,
H. Borgstein en F. Schuurman.

Redactieadres:
Arend Datema Instituut,
Postbus 62, 4040 DB Kesteren
t.a.v. Redactie Nieuwsbrief

Bezoekadres:
Historische Kring Kesteren & Omstr./
Arend Datema Instituut
Stationsstraat 40-42
4041 CJ Kesteren
Telefoon: (0488) 48 22 05

Openingstijden
Woensdagmiddag 14.00-17.00 uur
Woensdagavond 19.00-21.00 uur
Donderdagochtend 10.00-12.00 uur
Of op afspraak.

Betalingen
Contributie €17,–/jaar
Historische Kring Kesteren & Omstr.
Giro 3725054 / Bank 3319 57 183

Arend Datema Instituut:
Giro 777704 / Bank 3319 74 606

Internet: www.hkko.nl
E-mail: info@hkko.nl

Inhoud

Van de voorzitter/redactie 4-5
Benoeming Ere-Leden 5
Lezingen sept., okt. en nov. 7-9
Excursie 2008 Hasselt/Staphorst 10-11
Boekaankondiging Mei 1940 13
Klooster Opheusden 14-19
Monumentendag 2008 21-23
Kw.Staat Willem Derksen 24-25
Uurwerk Dodewaard 27
Zeeuwen in Dodewaard 28-32
Werkgroep Zetten: Lezingen 33-35
Ds. Scheffer schrijft boek 37-39
Dialectwoorden 6 39
Historische foto's 41
Briefhoofd / Regionaal Archief 43
Nieuwe bestemming Huis te Wiel 45
Column Hannes: Computerwijf 46
Korte berichten 46

Agenda

september
- Maandag 8 september
  Vicary Kesteren, lezing 20.00 uur.
- Dinsdag 16 september WG Zetten
  Oude School Hemmen, 20.00 uur.

oktober
- Zaterdag 11 oktober Excursie
- Maandag 13 oktober
  Ledenvergadering 19.30 uur.
  Vicary Kesteren, lezing 20.00 uur.
- Dinsdag 21 oktober WG Zetten
  Oude School Hemmen, 20.00 uur.

november
- Maandag 10 november
  Vicary Kesteren, lezing 20.00 uur.
- Dinsdag 18 november WG Zetten
  Oude School Hemmen, 20.00 uur.

Van de voorzitter

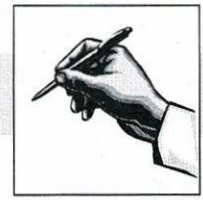

Winterseizoen in aantocht

Klooster Opheusden

Voor ons werd het nieuws in de afgelopen zomerperiode een beetje gedomineerd door het feit dat voor de tweede keer – na ongeveer twintig jaar – opnieuw resten van het huis van Gijsbert van Randwijck in Opheusden boven de grond kwamen.

Omdat de bungelow voor het pand van Niek van Hunnik plaats moest maken voor een nieuw te bouwen appartementscomplex, stootte de aannemer bij de grondwerkzaamheden al vrij snel op resten uit de 15e eeuw.

Onze Werkgroep Archeologie was natuurlijk snel ter plaatse en heeft de werkzaamheden op de voet gevolgd. In dit nummer een verslag van hun bevindingen.

Enkele weken voordat dit nieuws werd, had de gemeente reeds besloten dat de naam van het te bouwen complex 'Mariëngaerde' zou worden, genoemd naar het klooster dat door Gijsbert van Randwijck en zijn vrouw Johanna Vonck is gesticht in 1482, op de plaats waar hun huis verwoest was in 1480.

Contributie

Hoewel de meeste leden hun contributie reeds hebben voldaan, zouden we de mensen die dit nog niet hebben gedaan willen verzoeken dit alsnog te doen. Elk jaar is het weer veel werk en brengt het extra kosten met zich mee om leden die dit hebben verzuimd 'achter de broek te zitten'.

Veteranensociëteit

De middagen die in ons gebouw worden georganiseerd voor veteranen voldoen duidelijk aan een behoefte, wat ook blijkt uit een goede en trouwe opkomst.

We proberen elke laatste vrijdag van de maand wat te organiseren.

Deze maand beginnen we weer na enkele maanden vakantie op vrijdagmiddag 26 september van 15.00-17.00 uur.

Iedereen die zich geroepen voelt is van harte welkom.

Monumentendag

13 en 14 september is het weer Open Monumentendag. We hebben in dit nummer een kort overzicht opgenomen hoe deze dag tot stand is gekomen. Pas in 1987 is deze jaarlijks terugkerende dag in een schema opgenomen.

Een werkgroepje uit onze vereniging heeft voor de gemeente Neder-Betuwe een gidsje samengesteld.

Cursus Oud-Schrift

Bij voldoende aanmelding starten we ook dit jaar weer op de woensdagavonden met de cursus Oud-Schrift voor beginners en/of gevorderden. De kosten zijn € 40, inclusief lesmateriaal en koffie. Aanmelden bij Joke Honders per email of telefoon. ■

Benoeming Ere-Leden

Redactie

Twee Ere-leden

De Ledenvergadering heeft in de vergadering van 14 april 2008 op voordracht van het bestuur Henk Gerritsen en Hans van den Hatert tot ere-lid benoemd.

Beiden hebben een zeer lange carrière achter de rug binnen onze vereniging als werkzaam lid en als bestuurslid.

Henk Gerritsen was en is een vraagbaak voor alles wat met archeologie te maken heeft. Door zijn grote kennis van de middeleeuwse, Romeinse en voor-Christelijke tijdperken, kan hij als geen ander archeologische vondsten duiden. Bovendien heeft hij vele jaren de verening gediend als kassier.

Hans van den Hatert kennen we vooral als schrijver en verteller van allerlei geschiedkundige verhalen. Hij is – mede door zijn goede geheugen – een vraagbaak voor alles wat met het verleden heeft te maken, speciaal als het gaat om de Tweede Wereldoorlog.

Beiden zijn gelukkig nog actief binnen onze vereniging. ■

Henk Gerritsen (links) en Hans van den Hatert (rechts).

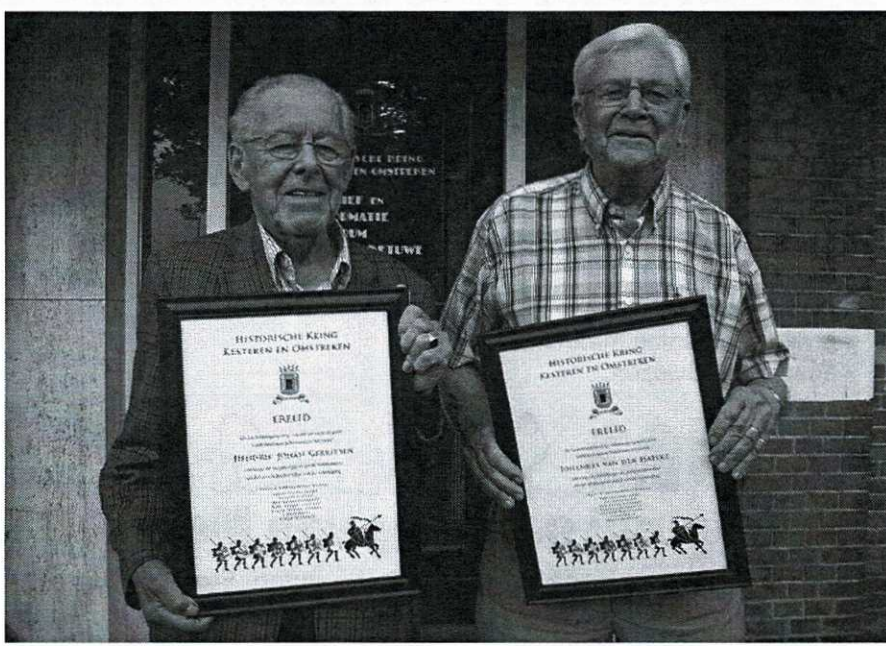

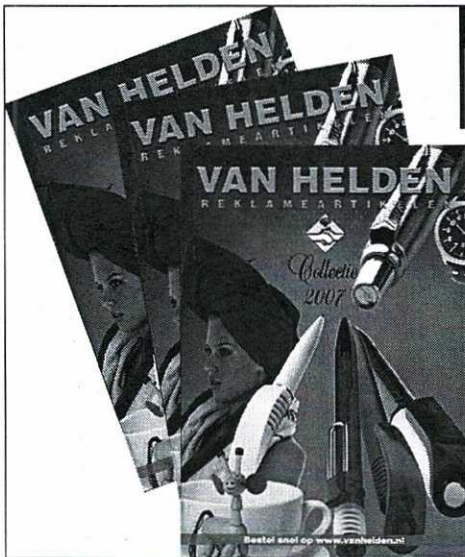

www.vanhelden.nl

DE NIEUWE CATALOGUS REKLAMEARTIKELEN & RELATIEGESCHENKEN MET DUIZENDEN ARTIKELEN VOOR BEDRIJVEN, INSTELLINGEN & VERENIGINGEN MET VEEL SPECIALE AANBIEDINGEN

BESTEL & INFORMATIELIJN 0344 - 64 02 00*

BEZOEK ONZE SHOWROOM – HET EEK 1 4004 LM TIEL

Tot uw dienst!

Joop van Mourik Makelaardij o.g. BV

Wij verzorgen voor u:
- aankopen o.g.
- verkopen o.g.
- taxaties
- hypotheken
- gratis berekening maandlasten
- financiële adviezen

Zoekt u ergens een woning?

Laat het ons weten!
Bel ons op of stap vrijblijvend bij ons binnen.

Makelaardij o.g. Joop van Mourik B.V.

Lienden, Oudesmidsestraat 12
Tel. (0344) 60 24 00

Opheusden, Swaenenstate 3
Tel. (0488) 44 29 06

Lezingen

Hans Borgstein

Zalencentrum 'De Vicary' v.h. 'Johanna's Hof' te Kesteren, Nedereindsestraat 27a, Tel. (0488) 48 15 27

Maandag 8 september 2008
20.00 uur
Zalencentrum 'De Vicary'

Peter Schipper
Metaal aan de Waal.

Peter Schipper, conservator van diverse musea in Rivierenland, vertelt het een en ander over Metaal aan de Waal.

In 1880 nam J. N. Daalderop in Tiel een koperslagerij over. Het was de start van een bedrijf dat zou uitgroeien tot een toonaangevende firma met landelijke uitstraling. De fabriek legde zich toe op de vervaardiging van metaalwaren voor huishoudelijk gebruik: thee- en koffieservicezen, lampen en siervoorwerpen. In de jaren dertig van de vorige eeuw werkten er zo'n 1000 mannen en vrouwen in het Tielse bedrijf. Het initiatief van Daalderop werkte aanstekelijk. In 1896 richtte

Voor de internationale markt.

Daalderop: Zevendelig koperen theeservies. Ontwerp toegeschreven aan Meine Huisenga, 1904. Theepotje op stoofje met toebehoren en een groot rechthoekig blad ingelegd met een plaquette met geometrische motieven in blauw en geel op wit fond. Afm. blad 44,5 cm x 28,5 cm.

oud werknemer Conrad Kurz zijn eigen metaalwarenfabriek op. Later volgden de Rio en Metawa. Samen met enkele kleinere firma's maakten zij Tiel tot een echte metaalstad. Bijna iedere Nederlander had wel wat uit Tiel in de huiskamer staan. Na de laatste wereldoorlog maakte de Tielse metaalwarenindustrie vooral naam met gegoten en geforceerde tinnen producten. De faam reikte zelfs tot Amerika. Na de economische crisis van begin jaren tachtig ging het bergafwaarts: tinnen producten zijn luxe en te prijzig in een tijd dat de broekriem aangehaald diende te worden. In 1985 sloten de meeste bedrijven de deuren. Alleen Daalderop overleefde door zich te concentreren op warmwaterapparatuur. ■

Fietsenspeciaalzaak

én
Total
tankstation

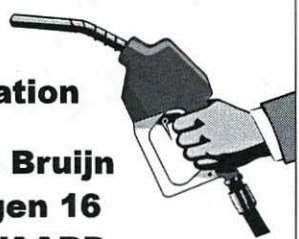

Arie de Bruijn
Dalwagen 16
DODEWAARD
(0488) 41 13 16

van BREDA

Schoenen
Lederwaren
Sportartikelen
Schoenreparaties
Sleutels

Schoenmakerswerk is vakwerk

Molendam 39 • OCHTEN
Tel. (0344) 64 12 82

Drogisterij Roelofsen

etos

Dorpsstraat 7
Opheusden
Tel. (0488) 44 21 86

Peters van Ton

Elektrotechniek
Bonegraafseweg 14
6669 MH Dodewaard
✆ (0488) 41 12 14 🖷 (0488) 41 21 93
E-mail: elektro@petersvanton.nl
www.petersvanton.nl

Elektrowinkel
Kalkestraat 3
6669 CK Dodewaard
✆ (0488) 41 26 85 🖷 (0488) 41 04 50
E-mail: winkel@petersvanton.nl

Maandag 13 oktober 2008
20.00 uur
Zalencentrum 'De Vicary'

Henk Huitsing
Nederbetuwse archieven in letter en beeld.

De openbare archieven en collecties van de vroegere gemeenten Dodewaard, Echteld, Kesteren, Lienden en Maurik zijn sinds 2002 ondergebracht bij het Regionaal Archief Rivierenland. De archieven zijn verspreid opgeslagen in verschillende depots en de directe dienstverlening en openstelling is beperkt. De toekomstige centrale nieuwbouw voor de archiefdienst in Tiel belooft een belangrijke verbetering te worden. Alle archieven kunnen dan tenminste vier dagen per week op één centraal punt worden geraadpleegd. Het is nog even wachten, maar vooruitlopend kunnen we een overzicht vormen van wat er zo al te vinden is aan foto's, kaarten, bouwtekeningen, briefhoofden, vergunningen en andere documenten.

Een leidraad daarbij is de vraag: wat laten mensen nu eigenlijk aan informatie achter en welk beeld van de samenleving ontstaat er uit al die documenten? Geboorte en dood, scholing en beroep, oorlog en opbouw, bestuur en verenigingsleven: de archieven bevatten alle facetten van het maatschappelijk bestaan. De presentatie is ook een oproep de informatie te gebruiken, op welke manier dan ook: voor eigen documentatie, voor een artikel, een boek, een expositie, een presentatie, een lesbrief of nog anders. De openbare archieven en collecties vormen een gemeenschappelijk historisch erfgoed, waar iedereen zijn voordeel mee kan doen. ■

Maandag 10 november 2008
20.00uur
Zalencentrum 'De Vicary'

Daan Viergever
125 Jaar (oostelijke) Betuwelijn

In 1882 werd het eerste gedeelte van de Betuwe Spoorweg – ook wel Merwe- en Waal Spoorweg genoemd – geopend. Het ging daarbij om het traject tussen Vork (nabij Ressen) en Geldermalsen. De rest van de lijn volgde in gedeelten. In 1885 was de gehele lijn tot Dordrecht voltooid. Onze leden Ed Janssen uit Hemmen en Daan Viergever uit Zetten stelden een lezing samen over deze spoorlijn, waarbij het accent ligt op het oostelijk deel Geldermalsen-Vork-Arnhem/Nijmegen. Aan de orde komen o.a. de ontstaansgeschiedenis, de stations langs de lijn, de dienstuitvoering, de periode in en na de Tweede Wereldoorlog, de na-oorlogse exploitatie, de overgang van stoom naar dieseltractie en de komst van Syntus.

Genoemde leden verzorgden deze lezing eerder, op 15 januari 2008 voor de Werkgroep Zetten. Ed verzamelde en verzorgt de beamerbeelden en Daan neemt het gesproken woord voor zijn rekening. ■

Nieuwe treinen op de oude lijn.

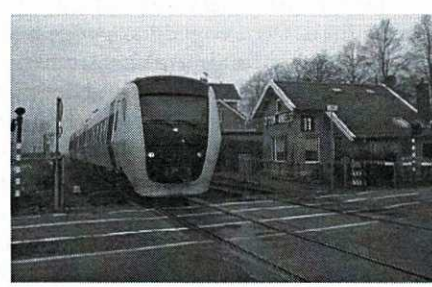

Excursie 2008

Chris de Bont en Kobus van Ingen

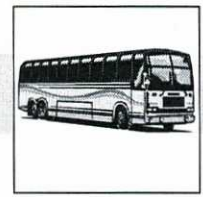

Zaterdag 11 oktober Hasselt en Staphorst

Dit jaar brengt de excursie ons naar Overijssel. Niet direct naast de deur. Ook dit jaar hebben we weer ons best gedaan om u een mooie en leerzame dag te presenteren. Zoals de gewoonte is vertrekken we om half negen vanuit Kesteren naar de eerste bestemming. Via snelwegen gaan we naar Zwolle en van daar volgen we door een interessant gebied de provincialeweg naar het stadje Hasselt. We verwachten daar omstreeks 10.00 uur aan te komen. We zullen dan wel zin hebben in een kopje koffie, daarom worden we verwacht bij café-restaurant 'Onder de Luifel'.

Na de koffie gaan we wandelen in het stadje. Er zijn hier zijn nog bijzonder veel mooie historische geveltjes bewaard gebleven en midden in de stad staat de fraaie Stephanus kerk, een forse hallenkerk die in verschillende tijdvakken is opgebouwd. Misschien mogen we naar binnen, dit is echter onzeker i.v.m. CD-opnamen van het Urker Mannenkoor die op deze dag plaatsvinden in de kerk.

Direct naast de kerk staat het 16e eeuwse stadhuis. Dit is dagelijks opengesteld voor publiek en fungeert als centrum voor de lokale historie en cultuur. Hier zijn foto's schilderijen en wapens te zien die betrekking hebben op de lokale geschiedenis. Tijdens de rondwandeling zullen wij u het een en ander over de Hasseltse geschiedenis vertellen. Na twaalven worden we weer terugverwacht in restaurant 'Onder de Luifel' voor de traditionele broodjes en soep maaltijd.

Hierna stappen we weer in de bus en rijden verder noordelijk langs het Zwartewater naar het middeleeuwse ontginningsgebied. In dit gebied lagen uitgestrekte veengebieden die vanuit het westen is fasen is ontgonnen. Hier schoven de dorpen als het ware oostwaarts op, waar met tussenpozen van enige generaties dorpen werden opgebouwd en afgebroken, om zich tenslotte aan de rand van het Drentse zand blijvend te vestigen. Achtereenvolgens rijden we door Rouveen naar Staphorst en op die route zien we de typische verkavelingen met heggen en de achter elkaar staande boerenerven.

Zo omstreeks kwart over twee komen we bij museumboerderij Staphorst. Dit is een heel aardig museum waar we veel te weten zullen komen over de Staphorster volkscultuur en de plaatselijke gebruiken. Een gids van het museum zal ons hier rondleiden in de wonderlijke wereld die Staphorst heet.

Om kwart voor vier vertrekken we vanaf het museum in de richting van IJhorst. We rijden dan door een typisch Drents boslandschap dat totaal ander is dan hetgeen we eerder die middag hebben gezien. Omstreeks vier uur worden we dan verwacht in café-restaurant 'Het Vosje'. Hier drinken we het traditionele afzakkertje en kunnen we wat napraten

over hetgeen we hebben gezien. Om vijf uur stappen we weer in de bus en rijden we in één ruk terug naar Kesteren. Hier verwachten we tussen zes uur en half zeven weer aan te komen.

Opgeven

Als u zich wilt opgeven voor de excursie kunt u dat doen bij Kobus van Ingen, tel. 0488-44 17 41 of per E-mail kobusendanja@freeler.nl
De kosten voor deze excursie bedragen 25 Euro per persoon. U dient dit voor 11 oktober over te maken op bankrekening 3319 57 183 of girorekening 3725054 t.n.v. de Historische Kring Kesteren onder vermelding van 'Excursie 2008'. Wacht niet met opgeven, het aantal plaatsen is beperkt. We hopen en gaan er vanuit, dat het ook dit jaar weer gezellig en leerzaam zal zijn. Tot ziens op de 11e oktober! ■

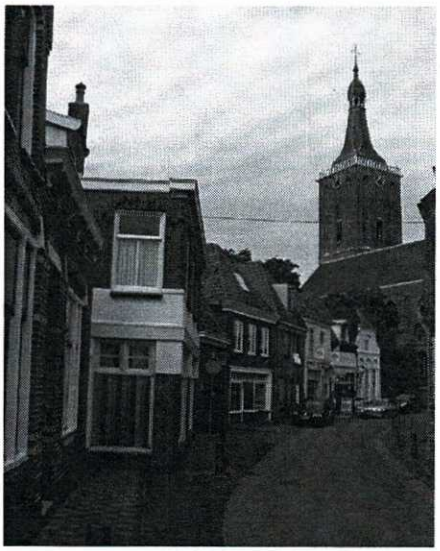

Hasselt: boven de Stephanustoren en onder het voormalige stadhuis uit de 16e eeuw.

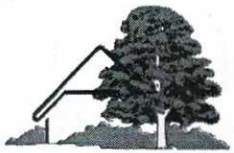

RENTMEESTERSKANTOOR VAN LYNDEN

Dorpsstraat 1
6672 LC Hemmen

Postbus 24
6670 AA
Zetten

Tel. (0488) 45 13 12
Fax. (0488) 45 26 21
E-mail: fvlynden@wxs.nl

- Beheer en taxaties
- Onteigening en planschade
- Grond en pachtzaken
- Schaderegelingen

HUIBERS CATERING

Salades,
Warme en koude buffetten en hapjes,
Belegde broodjes, Barbecuepartijen,
Verhuur feesttenten, tafels, stoelen enz.

Voor bedrijven en particulieren

Bonegraafseweg 13 – 4051 CG Ochten
Tel.: (0344) 64 55 90
E-mail: info@huiberscatering.nl

www.huiberscatering.nl

Boek over mei 1940

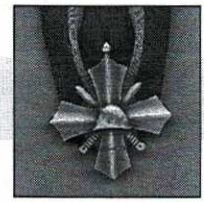

Redactie

Tussen Mobilisatie en Capitulatie Verschijnt eind oktober

Enkele jaren geleden heeft Bernier Cornielje een lezing gehouden voor onze vereniging over de mobilisatieperiode en de meidagen van 1940. Om deze lezing voor te bereiden werd een zoektocht ondernomen door een reeks van archieven, waaronder die van het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (het vroegere IMG). Het streekarchief in Tiel bleek eveneens een onuitputtelijke bron van informatie, terwijl ook gebruik gemaakt is van alle relevante jaargangen van het blad De Betuwe die Dik Herberts welwillend ter beschikking stelde.

Na enig overleg is Bernier bereid gevonden om de inhoud van deze zeer interessante lezing om te zetten in boekvorm.

Het boek behandelt de mobilisatieperiode van net voor de Tweede Wereldoorlog tot en met de capitulatie op 10 mei 1940, en beperkt zich tot wat zich in de Betuwe heeft afgespeeld ruwweg vanaf Fort Pannerden tot Tiel.

Op 28 augustus 1939 luidt de noodklok van de mobilisatie over het vaderland. Met beperkte middelen en zonder veel overtuiging zet ons land zich aan de inrichting van haar verdediging. Ook de Betuwe ondergaat de gevolgen van de mobilisatie. Mannen, zonen, vaders en geliefden worden weggeroepen om elders de wacht te betrekken. Duizenden militairen van buiten de streek marcheren het Rivierenland binnen en bereiden zich daar voor op een strijd die overigens naar de mening van velen nooit zal komen. Acht maanden mag ons land zich koesteren in de illusie van de neutraliteit. Totdat in de vroege ochtend van 10 mei 1940 een grote Duitse troepenmacht de Nederlandse grens overschrijdt en ons leger datgene moet doen waarop zij zo gebrekkig is voorbereid. ■

Koningin Wilhelmina inspecteert de voorbereidingen van het leger aan de Rijnoever in de Betuwe. (Foto: Kolff).

Klooster Opheusden

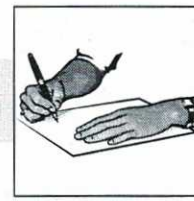

Kobus van Ingen

Korte weergave van de gebeurtenissen

Op maandag 30 juni werd ik vanuit het dorp gebeld dat er bij het weggraven van verontreinigde grond oude muren gevonden zouden zijn. De spa, de schop en fototoestel in de auto geladen en direct naar de vindplaats gereden. Inderdaad, bij de afbraak van de bungalow die voor de woninginrichtingszaak van Niek van Hunnik stond, had men met een kraan een stuk vervuilde grond weggegraven en in de noord-oosthoek van de put was zwaar muurwerk zichtbaar. De sporen waren niet echt duidelijk. Er was een boogvormig stuk metselwerk zichtbaar en de ondergrond leek een dikke muur te zijn. De regen van die dag had er een waar zwembad van gemaakt en er was nauwelijks te graven. Zo goed en zo kwaad als het ging heb ik het een en ander vrij gegraven en op foto gezet.

De daaropvolgende dagen gebeurde er niets meer in de put. De sloop van de bungalow werd voltooid en er werden voorbereidingen getroffen om de bouwput voor het toekomstige appartementengebouw in gereedheid te brengen. Op 9 juli belde mijn schoonzoon me op met de mededeling dat de graafwerkzaamheden waren hervat en er, voor zover hij kon waarnemen, nog meer muurwerk aan het daglicht was gekomen. Wederom m'n spullen in de auto en weer gaan kijken. Het hek dat om de bouwplaats was gezet was echter gesloten dus ik kon niet in de bouwput komen. Vanaf het buitenterrein heb ik alle zichtbare funderingen zoveel mogelijk op de foto gezet en daarbij bleek dat bij de meest zuidelijke muur een gewelf zichtbaar was. Dit lag daar over een lengte van zo'n acht meter. In het midden was door de graafmachine een klein gaatje gestoten, hierdoor kon ik er min of meer inkijken en ik zag dat het gewelf grotendeels met water was gevuld. Het zichtbare muurwerk was bijzonder dik en opgemetseld uit bakstenen met een lengte van ca. 28 tot 29 cm. Op dat moment was duidelijk dat we hier te maken hadden met zware funderingen die nog grotendeels in takt waren.

Reeds 20 jaar geleden had de Werkgroep Archeologie van onze vereniging enkele uren onderzoek kunnen doen in de bouwput bij de bouw van het huidige winkelbedrijf van Van Hunnik. Ook toen vonden we zware funderingen rondom de plaats waar ooit de Opheusdense korenmolen stond. Ons onderzoek toen werd abrupt afgebroken omdat de eigenaar ons gelastte het bouwterrein direct te verlaten. Gelukkig hadden we op dat moment een aardig beeld van hetgeen we hadden waargenomen en hebben we de ligging globaal op papier gezet. ■

Toestemming voor onderzoek

Op basis van hetgeen op dat moment zichtbaar was hebben we contact gezocht met de gemeente en deze hiervan op de hoogte gesteld. Al snel bleek dat een ambtenaar polshoogte is gaan nemen en het bestuur heeft geadviseerd voorlopig even de stoppen met de graafwerkzaamheden. Toen ik echter op de avond van 10 juli ter plaatse ging kijken, was duidelijk dat in de laatste werkuren, dus even voor de bouwstop, het gevonden gewelf en een deel van de zware funderingen waren vernield en uitgebroken. In grote lijnen waren de funderingen nog te volgen en een voorlopig onderzoek van het archeologisch bureau RAAP kon desondanks doorgang vinden.

Oriënterende onderzoek

Op 14 en 15 juli vond het eerste oriënterende onderzoek plaats. Alle overgebleven sporen van muurwerk en de ligging van de gracht werden nagegaan en ondanks het feit dat grote stukken muurwerk waren uitgebroken, ontstond er toch een samenhangend beeld. Aan de hand van bijvoorbeeld de kadastrale kaarten van 1832 en van latere jaren kon een redelijk exact beeld van de ligging worden verkregen. Ook de opmetingen van januari 1988 sluiten redelijk aan op hetgeen nu in de bouwput zichtbaar is. Mevr. Femke de Roode van bureau RAAP adviseert het gemeentebestuur om op basis van dit vooronderzoek de funderingen op te graven.

De archeologen van RAAP en de Werkgroep Archeologie in de bouwput. Men heeft een diepe sleuf gegraven om een profiel van de gracht te onderzoeken.

hdv

H.D. Verwoert en Zn.
Complete Woninginrichting

Dalwagenseweg 43 • 4043 MT Opheusden
tel.: 0488-441351 • fax: 0488-442751

van Dam
sfeervol wonen en slapen

Rijnbandijk 16
4043 JL Opheusden
Telefoon (0488) 441298

Lunch à la carte
van 12.00 tot 16.00 uur - dinsdag t/m zondag
maandag gesloten

Lunch, Partijen & Catering
't Veerhuis Opheusden

Veerweg 1 - Opheusden T: (0488) - 44 12 07 - www.veerhuis-opheusden.nl

Toestemming gemeente

Na een korte periode van afwachten liet mevr. De Roode me weten dat de gemeente had ingestemd met verdergaand onderzoek. Dit zou op korte termijn gaan plaatsvinden en leden van de Werkgroep Archeologie waren welkom om hieraan mee te werken. Op maandag 28 juli konden de werkzaamheden aanvangen. Met drie vakarcheologen van RAAP, te weten Femke de Roode, Kasper van de Berghe en Ronald 't Hart, en vier leden van onze werkgroep, Roos Veldkamp, André Schaaij, Cees Jan van de Pol en ondergetekende werd het onderzoek uitgevoerd. De nog zichtbare funderingsresten werden zoveel als maar mogelijk vrijgegraven en met troffel en borstel schoongemaakt. Centraal binnen de fundering werd een massief stuk metselwerk blootgelegd, waarvan niet geheel duidelijk is wat hiervan de functie is geweest. Mogelijk was het de fundering van een uitgekraagde toren. De restanten van het vernielde gewelf konden konden dankzij bronbemaling verder zichtbaar gemaakt worden. Door de grond diep weg te graven konden we het gespaard

V.l.n.r.: Kobus van Ingen, André Schaaij, Cees-Jan van de Pol, Roos Veldkamp, Kasper van de Berghe en Ronald 't Hart (Foto: Femke de Roode).

icono vakzaak
Piet van Walsem

Voor machines,
ijzerwaren,
gereedschappen,
dierenvoeding,
hengelsport
en nog veel meer naar:

Piet van Walsem
Opheusden

Dorpsstraat 2
Tel. (0488) 44 13 17

Woninginrichting
Textielhandel

P.J. VAN DAM

Kalkestraat 8
Dodewaard
Tel. (0488) 41 13 13

meubelen
tapijten
gordijnen
bedden

C1000

VERBOOM

Swaenenstate 4 – Opheusden – Tel. (0488) 44 91 40

gebleven middeleeuwse gevelvlak van dit gewelf vrijwel geheel terugvinden.

Functie niet duidelijk

Ten aanzien van de functie van het gewelf waren de meningen wat verdeeld; persoonlijk houd ik het er op dat het ooit een schoonwatertoegang uit de gracht is geweest waarme men drinkwater binnen de muren van het kasteel/klooster kon laten stromen. Een tunnel voor menselijk gebruik was het zeker niet, het ligt veel te diep en daarom is het grondwater er niet weg te houden. Ook de mogelijkheid van een latrineafvoer (een poepdoosuitgang) lijkt onwaarschijnlijk, omdat het gewelf daarvoor veel te lang was en er onderin ook nauwelijks 'latrine afval' zichtbaar was. Doorgaans is dit zichtbaar door rijke fosfaatafzettingen.

Naarmate het onderzoek vorderde werd meer en meer zichtbaar dat hetgeen we vonden niet enkel kloosterfundamenten waren. De zwaarte en de ouderdom (ca. 1400) geven aan dat het merendeel van de gevonden funderingen van het 'huys' van de familie Van Randwijck moeten zijn. Gijsbert van Randwijck en zijn vrouw Johanna Voncke schonken hun (adellijk) huis aan 'devote lekenvrouwen' die leefden naar de regel van Augustinus. Zij gaven het klooster de naam Mariëngaarde. Opmetingen toonden aan dat een belangrijk deel van de buitenmuren een dike had van ca. twee meter. Ook vonden we nog wat sporen van uitgebroken binnenmuren.

De gracht

Het meest boeiende was het uitgraven van de oorspronkelijke gracht. Deze vonden we direct westelijk van de funderingen in de richting van de Dalwagenseweg.

De bovenkant van het gewelf met het door de machinist gemaakte gat.

In de afgelopen eeuwen is deze gracht deels dichtgeslibt en tijdens de sloop, die in ieder geval deels al in de 18e eeuw plaatsvond, is de gracht ook opgevuld met puinresten, en ander grof afval. Bij het uitgraven van de sleuf vonden we veel fragmenten van aardewerk uit de 15e tot 19e eeuw. Sommige stukken heel goed herkenbaar. Ook vonden we in de grachtbodem fragmenten van leren schoenen. Deze zijn goed te determineren, dat wil zeggen dat de ouderdom hiervan goed is vast te stellen en daardoor een belangrijke informatiebron voor de datering van de bouw van het kasteel zal kunnen zijn.

Op 29 juli konden we het ondezoek afsluiten, en de verdere afronding en rapportage hiervan zal door bureau RAAP worden uitgevoerd. Op termijn zal het rapport verschijnen en zal een belangrijk facet uit de geschiedenis van Opheusden duidelijker worden. Zelf ben ik inmiddels van start gegaan met een diepgaander archiefonderzoek. Binnenkort wil ik het resultaat hiervan publiceren. ■

AUTOBEDRIJF
HAZET
Transitoweg 2
4051 CA OCHTEN
Telefoon (0344) 64 28 19
Telefax (0344) 64 35 33
Internet: www.hazet.nl
E-mail: info@hazet.nl

- APK-keuringsstation
- Levering alle merken nieuwe auto's
- Ruime sortering occasions
- Onderhoud, reparaties en LPG-inbouw
- Moderne autowasserette
- Taxibedrijf (trouwrijden, ziekenvervoer enz.)

LID BOVAG AUTO

CENTRALE VERWARMING
SANITAIR – DAKBEDEKKING
LOOD- EN ZINKWERKEN

Jan Doeleman

LOODGIETERSBEDRIJF

Telefoon (0488) 45 18 93
Dr. A.R. Holstraat 17
6671 XW ZETTEN

Doe-het-zelf centrum

hubo

Voor al uw:

★ Verf
★ Verfmengen
★ Behang
★ Sanitair
★ Electra
★ Verlichting
★ Gereedschap
★ IJzerwaren
★ Meubels
★ Schuifwanden
★ Hout
★ Plaatmaterialen
★ Zonwering
★ Verhuur tapijtreiniger

Uw handige buurman
Nedereindsestraat 30 – Kesteren
Telefoon (0488) 48 12 23

Monumentendag 2008

Redactie

Speuren naar sporen

Op Open Monumentendag 2008, op 13 en 14 september, zal alles draaien om Sporen. Sporen is een breed thema waarvan in elke gemeente in Nederland aanknopingspunten te vinden zijn, en die in elke gemeente zijn eigen vorm zal krijgen. Sporen zijn buiten, in het landschap te vinden, maar ook in steden en dorpen, in stratenplannen en in monumenten zelf. Alle bebouwing is een spoor ergens van, van een menselijk ingrijpen, van een herinnering aan wat ooit was. Met het thema Sporen zullen archeologie en bouwhistorie een prominente rol spelen op de Open Monumentendag 2008.

Op Open Monumentendag staan duizenden monumenten een dag of weekend lang gratis open voor publiek. Het evenement wordt locaal georganiseerd door plaatselijke comités en landelijk ondersteund door de Stichting Open Monumentendag.

Wat is Open Monumentendag?

In 1987 werd in navolging van Frankrijk de Open Monumentendag in Nederland geïntroduceerd. Een dag die in eerste instantie alleen gehouden werd op de tweede zaterdag van september. Monumenten werden gratis voor het publiek opengesteld, om zo de publieke belangstelling voor monumenten en het draagvlak voor monumentenzorg te vergroten. De Open Monumentendag was in Nederland een van de eerste instrumenten om de bevolking op grote schaal in contact te brengen met monumenten. Om de organisatie uit te kunnen voeren werd de landelijke Stichting Open Monumentendag opgericht, gehuisvest in Amsterdam.

De Open Monumentendag werkte vanaf het begin met een decentrale opzet. Per gemeente werd er een comité opgericht dat verantwoordelijk was voor zijn eigen programma Open Monumentendag en werd ondersteund door de landelijke stichting. De decentrale opzet was een sterk punt. De lokale gemeenschap werd optimaal betrokken bij de organisatie van het evenement, waarbij de rol van

Slagerij / traiteur Augustinus

NET EVEN ANDERS,
JE PROEFT HET VERSCHIL

Hoofdstraat 12 – 4041 AD – Kesteren
Tel: 0488-48 24 00 – Fax: 0488-48 10 92
http://www.slagerijaugustinus.nl
E-mail: info@slagerijaugustinus.nl

• damesmode
• herenmode
• kindermode
• algemeen textiel
• woninginrichting

HET TEXTIELHUIS
Boorsma
CENTRUM VOOR MODE & WONINGINRICHTING
Een zaak voor het hele gezin!

Kerkdwarsstraat 1 • 4041 XC Kesteren
Telefoon 0488 - 48 13 53 • www.boorsmakesteren.nl
Parkeren voor de deur!

Uitvaartverzorging
Erik van Zoest

Tel. 0344 - 65 55 32
dag & nacht

Respect
voor alle wensen
Aandacht
voor alle mensen

• Voor- en nazorg
• Begeleiding en advies
• Ongeacht waar u verzekerd bent
• Verzorgt uitvaarten in de gehele regio
• Opbaring thuis of in elk gewenst rouwcentrum

www.uitvaartverzorging.erikvanzoest.nl

vrijwilligers cruciaal was. Zonder vrijwilligers was en is de Open Monumentendag ondenkbaar, zowel bij de voorbereiding als op de dag zelf, bijvoorbeeld bij het ontvangen van mensen, het geven van rondleidingen, het bemannen van stands, het maken van tentoonstellingen, boekjes enzovoorts.

Het bezoekersaantal van de eerste Open Monumentendag bedroeg 350.000. Dat was een goed begin, en in enkele jaren groeide het uit tot zo'n 600.000. Tegenwoordig ligt het bezoekersaantal tussen de 800.000 en 900.000 en daarmee is de Open Monumentendag een van de grootste culturele evenementen van Nederland. Jaarlijks gaan er tussen de 3.000 en 4.000 monumenten open. Bijna alle gemeenten doen jaarlijks mee, tussen de 80 en 90%, en in het gemeentelijk beleid wordt de Open Monumentendag ook een steeds belangrijker factor.

De Open Monumentendag heeft zich in de loop der jaren verder ontwikkeld. Het evenement vond aanvankelijk alleen op zaterdag plaats, maar inmiddels zijn er veel comités die kiezen voor het hele weekend. Deelname alleen op zondag is sinds enkele jaren ook mogelijk. Vanaf 1996 hebben thema's voor een inhoudelijke verdieping van de Open Monumentendag gezorgd. Onderwerpen die afgelopen jaren aan bod kwamen waren Industrieel erfgoed (1996), Schoolgebouwen (1997), Historische bouwmaterialen (1998), Monumententaal groen (1999), Water (2000), Wonen (2001), Handel (2002), Boerderijen (2003), Verdediging (2004), Religieus erfgoed (2005), Feest! (2006) en Monumenten van de twintigste eeuw (2007).

Zoals blijkt uit de aanhef is het thema dit jaar 'Speuren naar Sporen'. In onze gemeente valt er heel wat te speuren, omdat het landschap bijvoorbeeld nogal is gewijzigd door de veelvuldige dijkdoorbraken in het verleden.

Andere voorbeelden zijn opgenomen in een boekje dat onze vereniging i.s.m. de gemeente Neder-Betuwe en de Stichting Cultureel Comité Echteld heeft gemaakt. Het is verkrijgbaar in het Arend Datema Instituut en op het gemeentehuis. ■

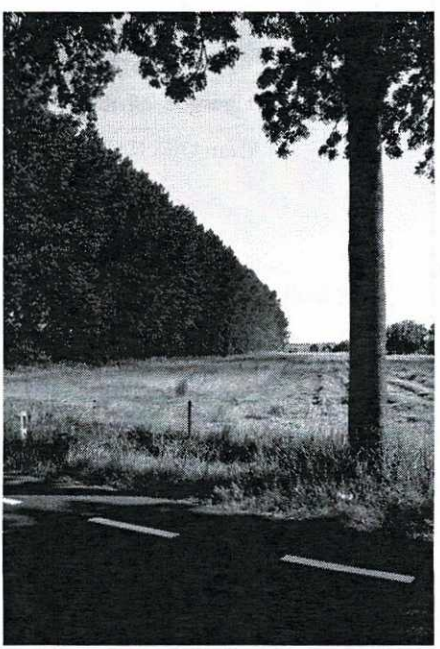

Een (helaas verdwenen) spoor binnen onze gemeente: de voormalige toegangslaan tot het kasteel De Appelenburg op de grens van Eldik en Dodewaard, gezien vanaf de Bonegraafseweg naar de dijk. Deze bomenrij was gelegen op een zogenaamde zijdwende, een restant van een van de vroegste bedijkingen in ons gebied.

Betuwse kwartierstaat:

Willem DERKSEN
arbeider
* Oosterh. 23-08-1797 / † Valburg 09-09-1856

Berendina BREUNISSEN
tabaksplantster
* Ressen 26-07-1787 / † Valburg 29-10-1856

× Valburg 20-05-1826

Willem MATERS
tabaksplanter
* Sl.Ewijk 26-01-1801 / † Sl.Ewijk 10-06-1866

Christina Catharina KLASEN
tabaksplantster
* Sl.Ewijk 30-06-1800 / † Sl.Ewijk 08-01-1868

× Valburg 30-06-1825

Lijbert Willem JANSEN
landbouwer
* Dodew. 19-09-1810 / † Dodew. 24-05-1884

Elisabeth van WELY
* Dodew. 01-04-1811 / † Dodew. 23-01-1881

× Dodew. 12-12-1834

Marinus Arnoldus VINK
koopman/landbouwer
* Dodew. 04-04-1806 / † Dodew. 12-08-1890

Cornelia Gijsberta BEEKER
arbeidster
* Dodew. 06-05-1820 / † Dodew. 22-02-1852

× Dodew. 15-05-1841

Frans DERKSEN
tabaksplanter
* Elst 30-06-1829
† Elst 15-08-1870

Adriana Willemina MATERS
tabaksplanster
* Valburg 17-08-1834
† Elst 16-12-1872

× Valburg 28-08-1858

Jan Derk JANSEN
landbouwer
* Beuningen 07-01-1838
† Elst 17-01-1923

Cornelia Meghelina VINK
* Dodewaard 06-11-1841
† Valburg 17-03-1914

× Dodewaard 04-05-1869

Willem DERKSEN
bakker
* Slijk Ewijk 09-04-1861
† Renkum(Wolfheze) 07-05-1928

Cornelia Gijsberta JANSEN
winkelierster
* Slijk Ewijk 04-09-1869
† Slijk Ewijk 16-04-1959

× Valburg 27-04-1894

Jan Hendrik DERKSEN
boekhouder
* Slijk-Ewijk 06-05-1903
† Geldermalsen 13-05-1952

× Hemmen

Willem
* Geldermalsen 03-01-1930
× Geldermalsen 22-08-1956

Willem Derksen

Evert JANSEN
boerenknecht
* Echteld 21-03-1782 / † Echteld 27-12-1846

Magdalena van den BERG
dienstmeid
* Ochten 08-04-1794 / † Echteld 30-05-1865

× Dodew. 06-10-1821

Jan KLEIN
dagloner
* Echteld 18-10-1791 / † Dodew. 21-04-1860

Neeltje WILLEMSE
dienstmeid
* Tiel 02-03-1802 / † Dodewaard 04-05-1854

× Dodew. 24-04-1824

Arie HOOGEVEEN
winkelier
* Aalsmeer 31-01-1785 / † Aalsmeer 11-12-1853

Gerritje BEEN
* Aalsmeer 22-03-1788 / † Aalsmeer 19-08-1833

Douwe Tjeerds van der VEER
varensgezel/schipper
* Koudum 14-03-1790 / † Bolsward 14-03-1886

Reinskjen BOVOORT
* Workum 31-10-1799 / † Bolsward 11-12-1882

× Workum 24-07-1824

Leendert Arnoldus JANSSEN

warmoezenier/planter

* Echteld 05-01-1833
† Hemmen 11-12-1915

Anna Maria KLEIN

dienstmeid

* Dodewaard 21-10-1832
† Hemmen 18-11-1889

× Dodewaard 05-05-1860

Cornelis HOOGEVEEN

schipper

* Aalsmeer 24-05-1826
† Sassenh. 28-06-1904

Antje van der VEER

dienstbaar

* Workum 04-04-1830
† Sassenheim 22-10-1911

× Sassenheim 08-05-1856

Leendert Arnoldus JANSEN

landbouwer/warmoezenier

* Dodewaard (Hien) 18-12-1869
† Hemmen 31-01-1960

Gerritje HOOGEVEEN

dienstmeid

* Sassenheim 29-09-1865
† Hemmen 09-04-1937

× Sassenheim 04-12-1902

Anna Maria JANSEN

* Hemmen 07-05-1905
† Geldermalsen 17-01-1986

08-03-1928

DERKSEN huisarts

Commerina D. W. van GLABBEEK
* Geldermalsen 07-10-1928

* geboren	× gehuwd (K[erk])
≈ gedoopt	× ondertrouw
† overleden	(A) datum akte

Optiek
Damme

Gediplomeerd oogmeetkundige (OVN)
en contactlenzenspecialist (ANVC)

Gratis oogdrukmeting!
Gratis ogentest!
Prima brilmode advies
1 jaar garantie op uw nieuwe bril
Uitstekende service

Hoofdstraat 28
4041 AD Kesteren
Telefoon (0488) 48 13 05
E-mail info@damme.nl

SUPER DE BOER

ALTIJD OP ZOEK
NAAR HET BESTE

Peter Diepeveen

Kwaliteit waar ik persoonlijk achter sta

Dr. M. van Drielplein 1
4051 AX OCHTEN
Tel. (0344) 64 13 38

Taxi Spaan

Ziekenvervoer voor o.a.
Amicon, Univé e.a.

Gratis telefoonnummer (0800) 258 03 69
Vanaf mobiel (0488) 48 09 59

Stationsstraat 1 Kesteren

Uurwerk Dodewaard

Redactie

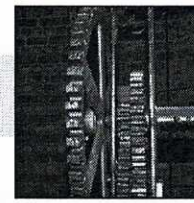

'Monument' in de toren

Op initiatief van ons lid Cees van Meer heeft de heer Romeyn van de Stichting tot Behoud van het Torenuurwerk – na zijn lezing voor onze vereniging – een bezoek gebracht aan de kerk in Dodewaard.

In de toren van de Dodewaardse kerk staat een bijzonder uurwerk dat niet meer functioneel, maar nog wel compleet is. Met enige aanpassingen zou het zo weer in gebruik kunnen worden genomen. Het gaat om een stukje vakmanschap van de Larense (Achterhoekse) klokkenmakers Goslink Ruempol en zijn zoon Hendrik uit 1754. Zij waren echter niet gespecialiseerd in torenuurwerken maar in huisklokjes, die overigens zeer gezocht zijn. Er zijn maar drie torenuurwerken van hun hand bekend.

In Dodewaard heeft men waarschijnlijk het oude bestaande uurwerk gewoon nagebouwd, wellicht door gebrek aan ervaring in het bouwen van torenuurwerken. Dit blijkt ondermeer uit de opstelling van het uurwerk en het slagwerk, die in elkaars verlengde liggen, en uit het gebruik van vierkante tanden op de tandwielen. Beide bouwwijzen zijn karakteristiek voor de periode van voor ongeveer 1700.

Het uurwerk is nog in goede staat. De Stichting tot Behoud van het Torenuurwerk zal een uitgebreid rapport presenteren met een gedetailleerde beschrijving van dit unieke torenuurwerk.

Het zou mooi zijn als dit uurwerk, dat toch eeuwen heeft dienstgedaan, af en toe in zijn oorspronkelijk staat zou kunnen werken, zodat iedereen dit fraaie stukje techniek weer eens in werking kan zien. ■

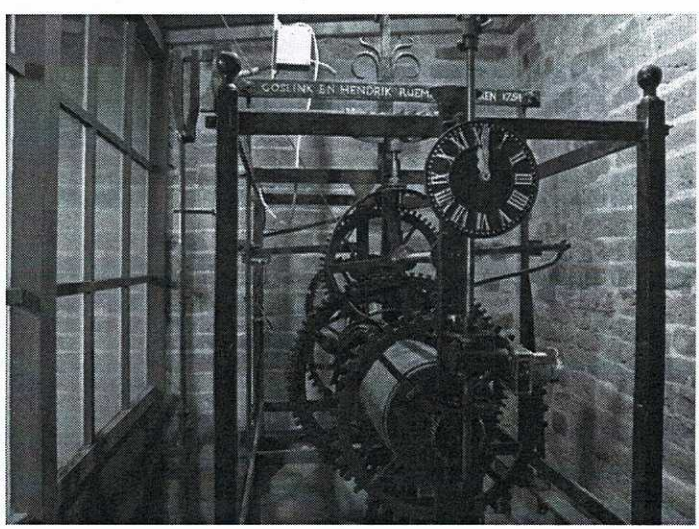

Het uurwerk in de toren van de kerk in Dodewaard.

Zeeuwen in Dodewaard

Folkert Schuurman

Gevolg van een jachtongeval

Soms loop je bij toeval tegen interessante verhalen aan die de moeite waard zijn op te tekenen. De naam De Plaa was mij uit Dodewaard bekend. Er waren twee broers, Jozias en Willem de Plaa, die een rol speelden in het verenigingsleven van Dodewaard. Maar hoe komen deze Zeeuwen nou in Dodewaard terecht? Wel, dat zit als volgt.

De vader van de twee broers, Cornelis de Plaa, stamt uit een hugenotengeslacht, dat zich na 1572 in Zeeland heeft gevestigd. Hij was veearts in Wissekerke en omgeving. Zijn vader Josias was stadsuurwerkmaker van Vlissingen.

Cornelis de Plaa, veearts te Wissekerke.
**1835 Vlissingen / † 24-12-1872 Wissekerke.*

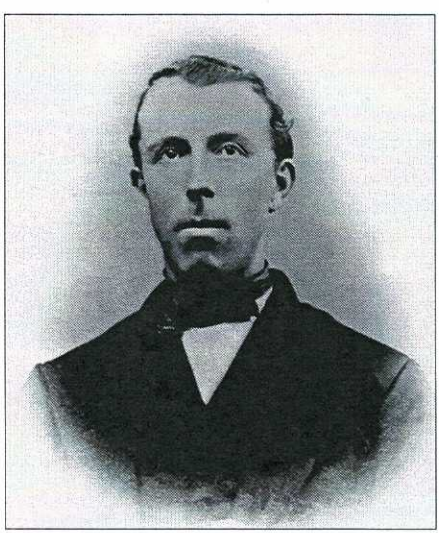

Cornelis was 'hofjager' en wordt bij een jachtpartij, waarschijnlijk op een van de kroondomeinen rond Breda, door de dronken mr. Tak aangeschoten. Hij overlijdt op 24 december 1872 in Wissekerke in Zeeland. Zijn eerste echtgenote, Lena Catharina van Oosten, was overleden op 4 augustus 1867 eveneens te Wissekerke, maar op 13 augustus 1868 was Cornelis hertrouwd met Mina Adriana de Haan, die echter op 2 maart 1873 eveneens overlijdt.

*Jozias (*1856 rechts) en Willem (*1863 links) de Plaa op jeugdige leeftijd.*

Jozias de Plaa (1856-1935) en zijn echtgenote Willemina van Eldik (1861-1937).

Zes kinderen, drie uit het eerste huwelijk, Jozias, Willem en Johanna, en drie uit het tweede huwelijk, Cornelia, Suzanna en Pieternella, werden wees. Zij werden op 23 mei 1873 ondergebracht in het weeshuis van Neerbos bij Nijmegen, dat onder leiding stond van Van 't Lindenhout.

In Neerbos kregen wezen een gedegen opleiding en als ze achttien waren vertrokken ze naar elders om zich bij een werkgever verder te ontwikkelen.

Jozias werd als eerste uit Neerbos ontslagen. Hij kwam terecht bij de schaapherder Riem van Dorland in Dodewaard. Jozias was enigszins gehandicapt omdat een van zijn armen niet goed functioneerde. Hij begint een handel in manufacturen en staat te boek als koopman. Hij trouwt op 25 mei 1899 te Dodewaard met Willemina van Eldik. Zij wonen in Wely.

Willem komt in 1881 vanuit Neerbos terecht in Hemmen. Hij is timmerman geworden. In april 1887 komt hij naar Dodewaard en huwt op 18 mei 1887 met Janna Hendrika Jansen en begint een eigen timmer- en aanemingsbedrijf.

Johanna komt terecht in Friesland, blijft ongehuwd en overlijdt 17 november 1935 in Heeg.

Van de drie dochters uit het tweede huwelijk komen er twee terecht in Andelst. Susanna Maria trouwt daar op 8 augustus 1895 met Cornelis Jager en Pieternella Josina trouwt op 20 juni 1901 met zijn broer Johannis Jager.

De oudste dochter Cornelia trouwt [dit huwelijk overigens nergens gevonden] met Abraham van Bree, afkomstig uit Puttershoek. Hij had later een winkel in Rotterdam. Met dit gezin herhaalt de

Tuinmeubelen van hout, metaal of aluminium?

Gigantisch assortiment, direct uit voorraad leverbaar, voor de LAAGSTE PRIJS. 1500 m² tuinplezier! Nu showroommodellen voor nog lagere prijzen.

Hoofddealer van: Preston alu/teak - Kettler Royal Garden - Smaragd Bankirai - Freeline hardhout - K.W.A. Grenen - Summer Wood Teak - Hartman Mesch

warenhuis Van der Garde

Dalwagenseweg 17 - OPHEUSDEN
Tel. (0488) 44 12 20
Internet: www.vdgarde.nl

Eethuis 'De Veerstoep' Ochten

Ook voor bruiloften en partijen, o.a. salades, bitterballen enz.

Van Meegdenburg
Van Amersfoort
Telefoon (0344) 64 24 91
b.g.g. 64 27 72

PIET SPIES BV KESTEREN

Transport – Grondverzet – Machineverhuur
Zand- grind en grondhandel
Straatsteen – Rode Split – Containerverhuur
Tevens voor alle sloopwerken

(0488) 48 15 20

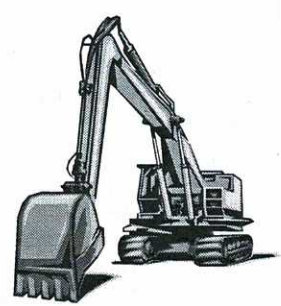

geschiedenis zich. Cornelia overlijdt vóór 1916 waardoor Abraham achterblijft met vijf kinderen. Vier daarvan komen naar de Betuwe, alleen Bastiaantje komt in huis bij de familie De Haan (oma moeder).

Cornelis Jan verblijft een jaar in Dodewaard, trouwt met Riek Mathijsen uit Dodewaard en vertrekt dan naar Alblasserdam. Hij werd bakker in Stolwijk.

Mina van Bree komt in huis bij haar tante Susanna en oom Cornelis Jager. Zij blijft ongehuwd. Anna van Bree wordt grootgebracht bij haar (halve) oom Willem de Plaa. Zij trouwt in 1927 in Dodewaard met Marinus Wouters en Aaltje van Bree wordt opgenomen in het gezin van haar (halve) oom Jozias de Plaa en huwt in 1926 in Dodewaard met Willem van Schaik, die is grootgebracht bij Willem de Plaa.

Uit de huwelijken van Jozias en Willem zijn geen kinderen geboren.

Verenigingsleven

Zowel Jozias als Willem hebben een grote rol gespeeld in het Dodewaardse verenigingsleven. Jozias was koster in de kerk, voorlezer en gelegenheidsdichter. Hij gaf zangles bij Steven van den Berg aan huis, en was meer dan 50 jaar meester aan de zondagsschool. Hij leidde de Christelijke Jongelingsvereniging 'Psalm 119:9' en hij was in 1903 een van de oprichters van de Christelijke muziekvereniging 'Amicitia', waarvan hij de eerste jaren ook dirigent was.

Zijn broer Willem stond een jaar eerder aan de wieg van muziekvereniging 'Kunst na Arbeid', die in 1902 is opgericht. Willem was niet zo muzikaal als zijn broer, maar had als 'president' de leiding. Ook financieel steunde hij de nieuw opgerichte vereniging.

Beide muziekverenigingen bestaan nog steeds en hebben beide hun 100-jarig

Willem Hendrik de Plaa (1863-1935) en zijn echtgenote Janna Hendrika Jansen (1864-1929).

bestaan al weer een aantal jaren achter de rug.

Timmerlieden en aannemers

De beide broers waren niet onbemiddeld en Willem begon, na zijn stage in Hemmen, in Dodewaard een eigen timmer- en aannemingsbedrijf op Petersburg. Hij was erg succesvol en begon wat later ook een timmerwinkel aan de Groenestraat in Wely.

Hij had enkele mensen in dienst. Willem van Schaik was een van hen. Hij was als neefje van de vrouw van Willem op jonge leeftijd in het gezin gekomen. Ook in dienst bij Willem waren Aalbert en Hendrik van Dorland.

Op latere leeftijd kocht Willem 'De Hucht' in Dodewaard, waar hij in 1935 is overleden.

De zaak van Willem de Plaa werd voortgezet door Willem van Schaik, terwijl de Van Dorlands voor zichzelf begonnen en als zodanig de grondleggers zijn van het nog steeds bestaande Bouwbedrijf Van Dorland.

Tot besluit

Uit dit verhaal blijkt hoe kleine gebeurtenissen soms onverwachte en verrassende gevolgen kunnen hebben. Dat een jachtongeval in 1872 ergens bij Breda leidt tot een bloeiend verenigingsleven en de vorming van nog steeds bestaande bedrijven in Dodewaard had niemand kunnen voorspellen. ■

Met dank aan Cornelis Johannes Jager uit Driel en Jaap van Schaik en Arie Wouters uit Dodewaard.

Zoals vermeld was Jozias de Plaa gelegenheidsdichter. Nevenstaand gedicht schreef hij bij haar dertigste verjaardag voor zijn vrouw Willemina van Eldik.

W. VAN SCHAIK v.h. W. H. DE PLAA
AANNEMERS EN TIMMERBEDRIJF
MACHINALE HOUTBEWERKING. HANDEL IN HOUT, DAKBEDEKKING EN TEERPRODUCTEN
DODEWAARD
TELEFOON No.

DODEWAARD, Feb 193[illegible]

NOTA voor [illegible]
van W. VAN SCHAIK v.h. W. H. DE PLAA

Ter verjaring 1891

Aan u zij thans mijn zang gewijdt,
K'ben met u op deez' dag verblijd,
Aan U vriendin! die thans verjaart,
Is mijne wens, dat God u spaart;

Leef lang gelukkig steeds in vrede,
Dat geeft de Heer, dat is mijn bede;
Put troost of dank waar 't nodig is
Langs blijdschap of in droefenis.

En daar de Heere u wou sparen
En schonk u reeds de dertig jaren;
Daar is mijn wens dat dit getal
nog meer dan eens verdubbelen zal.

Sta hij u bij, op al u wegen
Al komt dan ook den druk u tegen
Als voor of tegenspoed genaken
Vertrouw op Hem! Hij zal het maken.

In alles wat wij doen, in alles wat wij spreken
Aan liefde mag het ons, vooral toch niet
/ontbreken.
Zoo moge dan 't Geloof, de Hoop en Liefde samen
Niet worden hier gemist, maar ons te saam
/ bekwamen

Ons leiden op den weg, ons steunen overal,
In 't werk ons opgelegd, hier in dit aardse dal.
Ja spare u lang de Heer, dat is de wens van mijn,
met alle die u lief, en die u dierbaar zijn.

Hien den Zevende van Wijnmaand 1891.

J. de Plaa

Werkgroep Zetten

Wim B. van der Horst, secretaris

WG Zetten

Lezingen 2008

Dorpshuis De Oude School Hemmen, Kerkplein 4, Tel. (0488) 45 18 62

Dinsdag 16 september 2008
20.00 uur
De Oude School Hemmen

Kobus van Ingen
Kastelen in het centrale deel van de Betuwe

In deze lezing gaat Kobus van Ingen met veel plaatjes door een aantal dorpen in de regio en vertelt het een en ander over de kastelen, de kerken en andere wetenswaardigheden waar we anders misschien aan voorbij zouden gaan.

Tot aan het begin van de 19e eeuw was ons land rijk aan kastelen. Ieder dorp had wel 'zijn kasteel', soms meerdere. Ook het Rivierengebied was bezaaid met deze versterkte woningen van de landadel. Het waren huizen waar de dorpelingen met ontzag langs gingen. De 'heer' van zo'n adellijk huis had macht en bepaalde in belangrijke mate de gang van zaken binnen de kleine dorpse gemeenschappen. Deze adellijke families waren vaak generaties lang in bezit van hun kasteel en door de tijd werd hun bezit steeds omvangrijker. Deze adellijke jonkers maakten deel uit van de ridderschap, het hoogste regionale bestuursorgaan, dat recht sprak. Zij waren het die de functies en baantjes onderling verdeelden en 'erfelijk' in hun rechten en voordelen bleven. De kastelen in het Rivierengebied waren meestal bescheiden van opzet, de torens, de grachten en de ophaalbrug moesten blijk geven van hun sterkte en voornaamheid. De gewone dorpelingen woonden immers in eenvoudige houten woningen. Van dit alles is slechts weinig bewaard gebleven. Wat hiervan nog rest is soms alleen nog maar de naam... ■

Voor restanten van een kasteel hoeven we niet ver van huis: Hemmen.

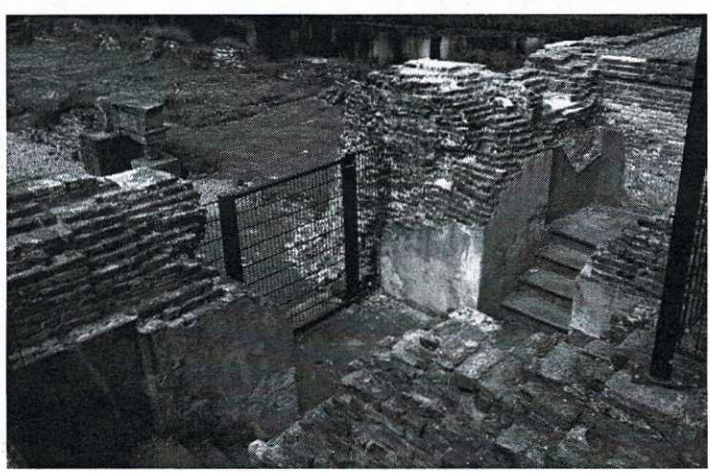

Dinsdag 21 oktober 2008
20.00 uur
De Oude School Hemmen

Daan Viergever en Ed janssen
Het tram- en trolleybusbedrijf van de gemeente Arnhem

Ouderen onder ons zullen mogelijk nog goede herinneringen hebben aan 'een dagje uit in Arnhem' uit onze kinderjaren. In Arnhem ging je met de tram naar het Openluchtmuseum, Burgers Dierenpark, ja zelfs naar de Westerbouwing.

Reeds voor de oorlog bestonden er plannen om op enig moment het trambedrijf om te zetten in een (trolley)busbedrijf. Op zondag 17 september 1944 kwam er door oorlogshandelingen een abrupt einde aan de tramexploitatie. Na een periode van wederopbouw kent Arnhem vanaf 1949 de trolleybus als stedelijk vervoermiddel op het kernnet, aangevuld met dieseldiensten op minder drukke lijnen. Daan Viergever en Ed Janssen zullen u een beeld geven van het Arnhemse vervoersbedrijf van 1911 tot heden. ■

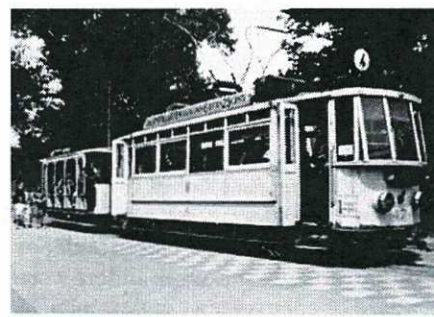

Boven: een tram op het Velperplein, met aanhangwagen en afgeblinde koplampen (1942). Onder de opvolger: de trolleybus.

Dinsdag 18 november 2008
20.00 uur
De Oude School Hemmen

Frits Hoogveld
De Grift tussen Nijmegen en Arnhem

De normale verbinding tussen Nijmegen en Arnhem liep voor 1600 over Lent, Ressen, Bemmel en Huissen naar Arnhem. De kortste verbinding zou via Elst zijn maar die route loopt over rivierklei, een substantie die absoluut ongeschikt was voor een begaanbare weg in die tijd.

Men heeft daarom een trekvaart gegraven in 1608, de Grift. Om de geweldige kosten van aanleg en onderhoud te bestrijden werd er tol geheven. De 'Tol' bij 'de Sevenbruggen' ,nu de 'Oude Tol' bevond zich ten noorden van Elst, op het kruispunt Linge-Rijksweg Noord. Ook in Elden bij de herberg 'De Swaen' en in Reeth bij de herberg de 'Reethse brug' was er een slagboom. Van de uitgegraven grond werd een dijk langs de trekvaart opgeworpen. Later werd deze dijk bezand en als weg gebruikt. Deze griftdijk bestaat nog steeds: de oude Rijksweg tussen Arnhem en Nijmegen.

Uit de archieven laat zich een beeld vormen van het verkeer over deze belangrijke verbinding en alles wat er mee samenhangt: het tolhuis, de herbergen, de voerlieden, de hessenwagens die het internationale transport verzorgden vanuit Duitsland, de postkoetsen en natuurlijk de trekschuit , het ideale vervoermiddel voor de reiziger die geen haast heeft. In het kalme staptempo van het jaagpaard gleed de schuit door het toen mooie en stille landschap van de Over-Betuwe, in ruim twee uur stond de Nijmegenaar voor de stadspoorten van Arnhem. ■

De Grift bij Elst.

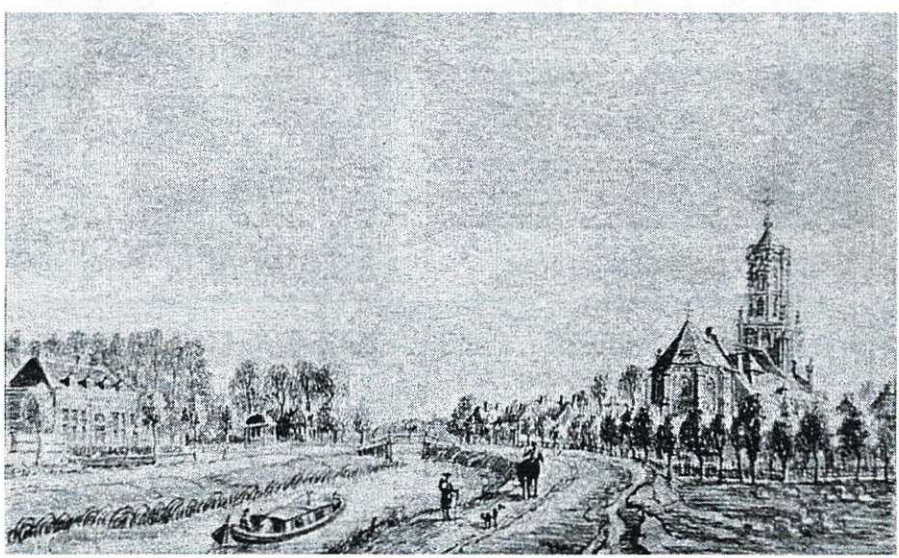

Een eigen huis?
Hommersom
zoekt samen met u
naar de beste
hypotheek-vorm

Gratis begeleiding
tot bij de notaris.

Assurantie-
en financieringskantoor
a. hommersom b.v.

Burg. Lodderstraat 15
Postbus 3 - 4043 ZG OPHEUSDEN -
Tel. (0488) 44 21 44 - Fax (0488) 44 28 97

Bakkerij W. de GREEF

De bakker met het grootste assortiment!

ONZE SPECIALITEIT:
Kersenmonchoutaart met gebonden kersen en afgewerkt met slagroom

STREEKLEKKERNIJEN:
Kesterense ruitjes
Betuwse bolussen
Betuwse krenteklûmpkes

Hoofdstraat 26 • Kesteren
Tel. (0488) 48 26 24

MEUBELBEKLEDERIJ
VAN LEDDEN

Het adres voor vakkundig bekleden van uw meubelen

- grote collectie stoffen
- prima afwerking
- vooraf prijsopgave
- ook voor doe-het-zelvers

Dorpsstraat 22
4031 ME INGEN
Tel. (0344) 60 27 92

REUGEBRINK *opticiens*

Hoofdstraat 15 Zetten
Telefoon (0488) 45 45 08

'Of geleufde gij da nie?'

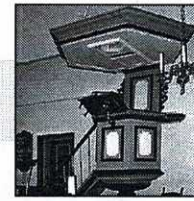

Neeltje van Triest

Dominee Scheffer in zijn boek: 'Weggaan is een keus, maar blijven ook!'

Dominee Scheffer, een naam die bij menigeen een glimlach oproept. En dan veelal ook nog een glimlach om zijn altijd onorthodoxe aanpak. Een dominee in bisschops-kostuum? Als stadsomroeper? Schrijver, scheidsrechter of als dorpspredikant vanaf de kansel. De Errekomse dominee spreekt graag, maar laat ook graag van zich spreken. Hij heeft een broertje dood aan huichelarij en is absoluut niet vromer dan de Paus. Hij is tien jaar emiritus, maar nog altijd onlosmakelijk verbonden met Erichem en wijde omgeving.

Onlangs heeft Scheffer zijn boek met de titel 'Of geleufde gij da nie?' over vijftig jaar wonen, werken en bezig zijn in Rivierenland uitgebracht. Inmiddels zijn er zo'n 600 van de duizend stuks verkocht en heeft de organisatie van de Betuwse Jeugdkampen lol. Zij ontvangen de opbrengst van het schrijven van Scheffer om een feestje te bouwen tijdens hun vijftigjarig bestaan volgend jaar.

Gedurende de veertig jaar dat hij dominee van Erichem en Asch was, is er menigmaal een beroep op hem gedaan om zich elders te vestigen, maar hij bleef waar hij zat. Scheffer is daar kort en bondig over: 'weggaan is een keus, maar blijven is ook een keus. Ik heb mezelf hier ontwikkeld. Toen ik hier maart 1958 kwam was ik veel terughoudender dan nu. Na vijf jaar Erichem volgde ik ook nog dominee De Zwart uit Asch op en werden Erichem en Asch samengevoegd als kerkelijke gemeente. Daar liepen we de tijd al ver mee vooruit. Door de jaren heen heb ik Buren achtmaal van dominee zien veranderen.'

Scheffer heeft onlangs officieel afscheid van iedereen die dat maar wenste genomen, maar is nog lang niet weg. 'Ik speel in blessuretijd, maar reken er maar op dat ik nog een paar doelpuntjes maak', laat hij dan ook vrolijk in zijn boek weten. 'Ik ben niet zo ernstig en plechtig, hou niet van saai en hoor liever een mooi verhaal. Regelmatig benadruk ik de leuke kant,

Lid NEVAP

VAN GENT TIEL
SYSTEEMPLAFONDS EN WANDEN

Bezoek onze showroom
met meer dan
50 plafonds

Voor meer informatie:
Gijsbert Stoutweg 11
(Industrieterrein
Latenstein)
TIEL

Tel. (0344) 620222
Fax (0344) 622624

'n Goed boek haal je bij 'n goede zaak

Gespecialiseerde
boek- en kantoorvakhandel

B.O.S.

Hoofdstraat 84
6671 CC Zetten
Telefoon: (0488) 451360

ZAAD- EN PLANTENHANDEL
Firma
S.A.H. van Binsbergen & Zn.
Broekdijk 31a 4041 CT Kesteren
(0488) 48 13 43

Uw adres voor:

- Tuinbloemen, landbouwzaden en bestrijdingsmiddelen;
- Alle soorten pootaardappelen, planten en meststoffen.

de rotkant krijg je er vanzelf bij. En als mensen even gelachen hebben, luisteren ze beter. Alleen went het nooit om iets te zeggen bij een begrafenis. Dat blijft voor mij moeilijk, zelfs al je de mensen lange tijd gekend hebt. En omzien naar elkaar, dat vind ik erg belangrijk. Nog steeds maak ik regelmatig tijd om zomaar iemand te bellen en te horen hoe het gaat.'

De voorpagina van zijn boek toont vier foto's van zijn aanpak om vooral maar de toehoorder te boeien. De eerste foto in bisschopsornaat, een ludieke actie tijdens de viering van 1000 jaar kerkgang in Kerk-Avezaath. De tweede op de preekstoel. Als derde zijn scheidsrechtersrol tijdens een gemeentelijke bijeenkomst en als vierde de stads- en dorpsomroeper Scheffer. 'Ben ik een prediker? Nee, dat is een te groot woord. Ik ben wel een predikant en neig soms naar conferenciér. Als stadsomroeper bedenk ik zelf af en toe de roep, want ik schrijf ook makkelijk. Als ik geen dominee was geworden, was dat wellicht schrijver geweest.' In de tijd van Scheffer is dit ook wel terug te vinden, want naast zijn predikantswerk is hij jarenlang eindredacteur geweest van De Kerk Roept. Ook daarin schreef hij sappige verhalen. 'Ik hou van een mooie verhalen, de hele bijbel staat er vol mee. Ik leef er van.'

Het boek 'Of geleufde gij da nie?' is in diverse boekwinkels verkrijgbaar, en bij F. J. Scheffer, Meent 3, Erichem. Telefoon (0344) 57 12 94. De opbrengst gaat naar de Stichting Betuwse Jeugdkampen. ■

Dialectwoorden 6

Praote gij dialec'

Joke Honders

Heisteren:
We hebben heel wat moeite moeten doen, om de zware kast van de plaats te krijgen. We hebbe' heel wâ motte' heistere, om de zwaore kas van de plek te krijge'.
WNT: drukte, rumoer, rommel, omhaal maken. Waarschijnlijk is dit w.w. een afleiding van het grondwoord van *haast* en *heftig*.

Schrobbelen
De kat had alle plantjes uit de grond geschraapt. De kat hâ al de plantjes ut de grond geschrobbeld.
WNT: Schrapen, grabbelen of broddelen. Een frequentativum van schrobben.

Schuumerd
Die man is maar een raar iemand. Die kjal is mâr een raore schuumerd.
WNT: heeft geen verklaring voor dit woord. Het MNL geeft bij 'schumer' als tweede betekenis landloper, straatschender, straatrover. Letterlijk betekent het knecht in een wijnhuis, hij die de wijn van schuim zuivert. ■

WESTRENEN MECHANISATIE

OOK VOOR AL UW TUIN- EN PARKMACHINES
DE ERKENDE DEALER VAN:

JOHN DEERE

KÄRCHER

VIKING

STIHL®

KOPEN BIJ DE ERKENDE DEALER BETEKENT:
EEN GOED ADVIES, EEN SCHERPE PRIJS
PERFECTE SERVICE en REPARATIE!

WWW.WESTRENENMECHANISATIE.NL
Spoorstraat 71 KESTEREN 0488-481588

Motor- en autorijschool Keuken

Broekdijk 17
4041 CT Kesteren

Biedt opleiding voor:
- rijbewijs A (Motor)
- rijbewijs B (Personenauto)
- rijbewijs E achter B (aanhangwagen)

www.rijschoolkeuken.nl
Tel. (0488) 48 26 33

Tevens beschikken we
over moderne theoriefaciliteiten

Wij lessen met:
- CBF 500 motoren met ABS
- BMW 118d en 120d personenauto's
- Land Rover freelander voor de aanhangwagen

GEDIPLOMEERD
KNMV
MOTORRIJ-INSTRUCTEUR

Historische foto's

Redactie

Kinderen op reis

Na de Tweede Wereldoorlog werden kinderen uit de dorpen van ons werkgebied in de gelegenheid gesteld in het buitenland wat bij te komen van alle gebeurtenissen van de oorlog.

Deze foto kregen wij toegestuurd van Andries van den Berg uit Scherpenzeel tezamen met een verslag van de gebeurtenissen aan de dijk in Opheusden in 1944/145 geschreven door zijn vader, waarvoor hartelijk dank.

De foto is genomen eind april '46 – voor het provisorisch gerepareerde gemeentehuis in Opheusden – van een groep die op 1 mei met de boot De Batavier II afreisde naar Engeland, alwaar ze in het plaatsje Lincoln werden ondergebracht bij gezinnen. Op 11 augustus kwam de groep weer aan in Rotterdam.

Het probleem met deze foto is dat ook oudere Opheusdenaren vrijwel niemand herkennen. Andries is met een x gemerkt.

Kan iemand ons helpen met de namen, en eventueel met soortgelijke foto's? ■

Notariskantoor *Soons*

Flessestraat 42

6666 CR Heteren

Postbus 19

6666 ZG Heteren

Telefoon (026) 479 04 70

Fax (026) 479 04 79

e-mail notaris@soons.knb.nl

Briefhoofd

Redactie

Reg. Archief Rivierenland

H. H. Huitsing

RAR

Postbus 169 4000 AD Tiel – Telefoon (0344) 61 22 30
E-mail: info@regionaalarchiefrivierenland.nl
Website: www.regionaalarchiefrivierenland.nl
Bezoekadres: St.Agnietenstraat 28 – Di t/m vrij 9.00-16.30 uur

Locatie CULEMBORG
GESLOTEN

Locatie BUREN
Achterbonenburg 6
Dinsdag ná tel. afspraak
9.00-12.30 uur en 13.30-16.30 uur

Locatie NEDER-BETUWE
Burg. Lodderstraat 20
Dinsdag ná tel. afspraak
9.00-12.30 uur en 13.30-16.30 uur

LET OP!

Aanvraagprocedure voor de inzage van de archieven van Culemborg en Kesteren'
De archieven van de gemeente Neder-Betuwe en van de gemeente Culemborg zijn vanaf 15 januari 2008 tot een nader te bepalen datum buiten het werkgebied opgeslagen. Voor aanvragen geldt een wachttijd van maximaal 14 dagen. Raadpleeg de website voor de aanvraagprocedure. ■

Boeken, bijbels
Kantoorartikelen
CD's
Kado-artikelen
Speelgoed

Nedereindsestraat 7 - 4041 XE Kesteren
Telefoon 0488 - 48 2226

's maandags gesloten

H.WEIJMAN

LOODGIETERS- EN VERWARMINGSBEDRIJF

Ochten Telefoon (0344) 641793

VAKGARAGE ZAAYER v.o.f.

ALTIJD EEN VERTROUWD ADRES

Gespecialiseerd in Citroën
Al 30 jaar uw vertrouwd adres voor:

- nieuwe auto's
- occasions
- onderhoud en APK-keuring
- roetmeting
- accessoires
- gecertificeerde alarminbouw
- banden en accu's
- autoruitenlijn
- ombouwen tot automaat met Click 'n Go
- schadereparatie
- financiering en leasing

Ommerenveldseweg 67 – Ommeren – Telefoon (0344) 60 16 32
Donderdag en vrijdag geopend tot 21.00 uur
Zaterdag geopend voor kleine reparaties tot 14.00 uur

Huize Wiel

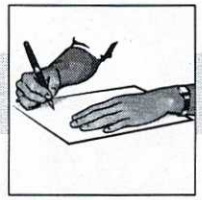

Joke Honders

Nieuwe bestemming voor Huis te Wiel

Op vrijdag 27 juni heeft burgemeester Tammes van de gemeente Buren het nieuwe complex Landgoed Huis te Wiel officieel geopend door het onthullen van een informatiebord. Er was een grote groep genodigden waaronder namens onze vereniging Kobus van Ingen en ondergetekende. Het plaatselijke muziekkorps Juliana gaf het geheel een feestelijk tintje.

Het oude Huis te Wiel

Het huis te Wiel was vroeger een adellijke behuizing waar onder andere de bekende ambachtsheer Adam van Deelen heeft gewoond. Het door grachten omgegeven huis in is 1840 gesloopt en op het terrein werd een nieuwe boerenwoning gebouwd, dat later een Rijksmonumenten status kreeg. Nadat enige jaren geleden deze boerderij te koop kwam is er door een drietal bevriende echtparen het initiatief ontstaan er een landgoed van te maken.

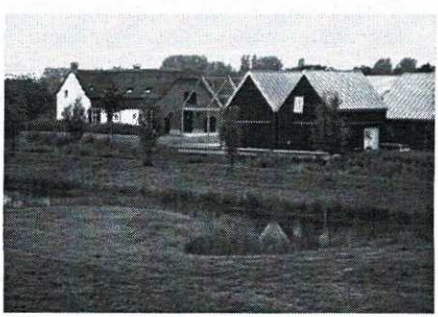

De boerderij werd gerenoveerd en op het kasteelterrein werden drie nieuwe panden gebouwd: twee nieuwe woningen en een complex van schuur/kantoorruimte. Bij de nieuwbouw is gekozen voor een lichte bouwconstructie om het archeologisch bodemmateriaal te ontzien. Bij de inrichting van het landgoed is uitgegaan van de Rijnlandse tuincultuur, een combinatie van natuur, nut en cultuur. Het landgoed is opengesteld voor publiek dat er, met uitzondering van het huiseiland, vrijelijk op de paden mag lopen. ■

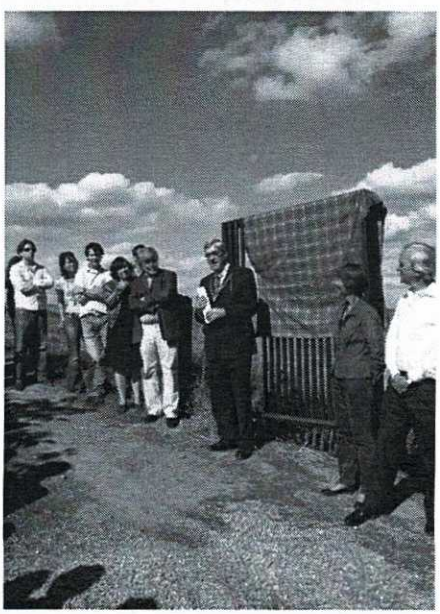

Column

Hannes

Rimboedokter

As een lopend vuureke gong 't dur de Neder-Betuwe. Daor was een kjal komme te woone, die meer kan dan rechtoe. De miens die as vrijwilliger in Afrika was gewies, had dâ van een rimboekoning geleerd. De kjal eiges beschouwde 't as een gave, dâ hij miense van de pijnde taand, rug en nuum mar op, kon verlosse. Hij viet d'r dan ok gin geld veur. Verschillende miense ut de streek hadde al baot bij meneer Dropsma gehad.

Umdâ hij iesende last van pijnde kop hâ, gong Kees van Zandwijk ok naor de wonderdokter toe. Deze keek hum een poske rech in de ooge, begon te preevele en te streele.

Laot 't nou geholpe hemme, alleen hâ Kees er een soort koorslip van overgehauwe. En dâ was gin wonder, want bij de slotceremonie van de geneesheer hâ Kees jers drie dich' bij de kjerk staonde boome' motte kusse'... ■

Korte berichten

Redactie

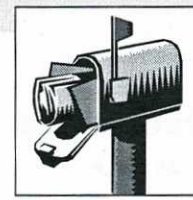

Sporen door de Betuwe

Deze expositie neemt u mee in de (beeld) geschiedenis van 125 jaar spoorlijn Tiel-Arnhem. De foto's zijn nog t/m 16 sept 2008 te bezichtigen in restaurant 'BuitenSporig', gevestigd in het oude stationsgebouw te Tiel (Stationsplein 1). De tentoonstelling is gratis toegankelijk.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling is door het RAR een boek samengesteld over 125 jaar openbaar vervoer in de Betuwe. Voor slechts € 5,- is een gedrukte versie van het boek, behalve bij BuitenSporig, ook bij de volgende adressen te koop: RAR, Agnietenstraat 28 te Tiel, openingstijden: dit/m vrij van 9.00-16.30 uur, en bij De Zaak van de Stad, Plein 63 te Tiel, Openingstijden: ma t/m vrij van 9.00-17.00 uur. ■

Valkhof Nijmegen: Leven aan de Romeinse goudkust 23 aug 2008 t/m 4 jan 2009

Met de tentoonstelling Luxe en Decadentie krijgt u een overrompelend beeld van het leven van de superrijke Romeinen in de golf van Napels. Een kleine toplaag leefde hier in ongekende weelde. Hun luxueuze villa's kleedden ze aan met weelderige muurschilderingen, beelden van brons en marmer en ze genoten van de hun privébad dat dagelijks gevuld werd met warm water uit een ingenieus warmwatersysteem. ■

Voor meer informatie:
www.basbv.nl
• computers
• printers
• scanners
• faxen
• copiërs
• software
• Novell- en Windows NT netwerken
• kantoormeubelen
• office supplies
• papiervernietigers
• mobiele telefonie
BAS
Heuningstraat 29 - 4051 CA Ochten - Telefoon 0344-647050 - Telefax 0344-644109
Uw partner in automatisering en kantoorefficiëntie!

Zakendrukwerk, rekeningen, briefpapier, zakenkaartjes, enveloppen, folders, boekjes, kettingformulieren enz.

Familiedrukwerk, geboortekaartjes, verlovings- en huwelijkskaarten, jubileumkaarten enz.

Full-colour drukwerk, o.a. brochures.

Eigen ontwerpstudio.

Kleurenkopieën, A4 en A3 formaat, vergroten en verkleinen. De allerbeste kwaliteit! Klaar terwijl u wacht.

Wij staan nog niet in de geschiedenisboekjes.
U kunt nog steeds bij ons terecht!

Drukkerij Ochten
Mercuriusweg 5
4051 CV Ochten
Industrieterrein 'De Heuning'
Tel. (0344) 64 41 62
Fax (0344) 64 38 69
E-mail: druk.ochten@ciceronet.nl